Krása suchých rostlin

Anna Skalická

Jihoamerická dřevina žakaranda ostrolistá (Jacaranda acutifolia) se často vysazuje v jižní Evropě. Má dekorativní laty sytě modrých květů, které se objevují již na jaře před listy a vytrvávají i po vývinu 2x zpeřených listů. Jejími plody jsou nápadně ploché, téměř okrouhlé tobolky otvírající se 2 chlopněmi

Sortiment prodávaných okrasných rostlin na našich trzích se neustále rozšiřuje. Setkáváme se s dovezenými rostlinami nejen z Holandska, Německa, ale i ze vzdálené Afriky či Austrálie. Importují se nejen rostliny živé, čerstvě řezané, ale i sušené. Předností posledně jmenovaných je dlouhodobější trvání, není potřebná výměna vody nebo odstraňování zavadlých květů.

K dekoračním účelům při aranžování suchého materiálu se používá nejen květů, ale i kořenů, stonků, listů, plodů, ale i částí plodů — suché plátky jablek či pomerančů, dále svinuté kůry skořicovníku nebo dokonce různých ulit či vypreparovaných hvězdic.

I u suchých rostlin je důležitá barva. Poněvadž mnohé rostliny si udržují přirozenou barvu, je potřebí pouze ji sladit. Někdy se však záměrně aranžuje materiál stejné barvy, jindy se rostliny uměle barví. Jak o materiálu potřebném k vazbě (aranžérský drátek, páska, hmota, kenzan, lýko, zahradnické nůžky, nádoby, košíčky), tak o technice vazby by bylo možno psát dlouho; v tomto článku se omezíme pouze na krátké informace o samotných rostlinách. Mnohé zájemce při opatřování suchých exponátů by zajímalo, jaký druh si vlastně kupují. Není totiž jednoduché některé rostliny určit, protože často jde o příliš vzácné rostliny, u nás ve sklenících nepěstované, jindy je zase suchý materiál „vylepšen" různým sestřihováním (především listy palem a cykasů), napichováním na větve jiných druhů nebo přebarvováním.

Jistě velmi dekorativní jsou rostliny čel. *Proteaceae*. Z této čeledi, jejíž příslušníci jsou přirozeně rozšířeni v Austrálii a Africe, se do suchých vazeb využívají především druhy rodů *Protea*, *Banksia*, *Leucospermum*, *Leucadendron* či *Hakea*. R. *Protea* má asi 130 druhů rostoucích v tropické a jižní Africe. Tyto neopadavé keře mají velmi ozdobná přímá a kompaktní květenství nápadných barev. Z protejí se nejvíce u nás používá *P. compacta* charakteristická úzkým květenstvím načervenalé barvy a listeny sametově chlupatými. *P. neriifolia*, protea oleandrolistá, pocházející z Kapska, je keř do 3 m výšky, s listy úzce kopinatými, připomínajícími listy oleandru (*Nerium*). Barva listenů přechází od bílé, růžové až do tmavě červené, na koncích až s černými trichomy. Samozřejmě nejkrásnější by byla jihoafrická tzv. královská protea (*P. cynaroides*), jejíž veliká, široká květenství podepřená četnými listeny jsou bělavá až narůžovělá, stříbřitě, hedvábitě chlupatá; tento druh se objevuje na našem trhu většinou v čerstvém stavu. Někdy k výzdobě poslouží pouze báze květenství některé proteje (tab. II, obr. 4).

Vraneček šupinatý (Selaginella lepidophylla) bývá nazýván též „pouštním běžcem", protože suché rostliny jsou snadno větrem odlamovány a dále unášeny. I po desítkách let se po navlhčení rozvine

Rozložitý keř banksie význačné (Banksia speciosa) pochází z pobřežních zón západní Austrálie. Pod 10–15 cm dlouhým květenstvím jsou nahloučeny listy

Neméně ozdobnými jsou banksie, (*Banksia* nese jméno anglického botanika Sira J. Bankse, ředitele Královských zahrad v Kew, spolucestovatele mořeplavce Cooka). Jsou to stálezelené dřeviny rostoucí v Austrálii, s listy na okrajích zubatými až ostnitými a květy ve válcovitých bohatých květenstvích; plodem jsou dřevnaté tobolky s křídlatými semeny. Z nejméně 70 druhů stojí jistě za zmínku *B. coccinea* (tab. II, obr. 1), b. šarlatová, z jižního pobřeží západní Austrálie, kde roste na hlubokých písčitých půdách. Tento vzpřímený keř dosahuje 2–4 m výšky a má vejčité listy, 3–6 cm dlouhé, kožovité, na okrajích zubaté, na rubu šedavé a šarlatově červené květy v široce válcovitých květenstvích

Květenství druhu Protea neriifolia bývá až 15 cm dlouhé. V suché vazbě je velmi trvanlivé. (Snímky V. Zeleného) ♦ *Vpravo velice dekorativní Banksia menziesii; na obázku je dobře patrno 5 tobolek*

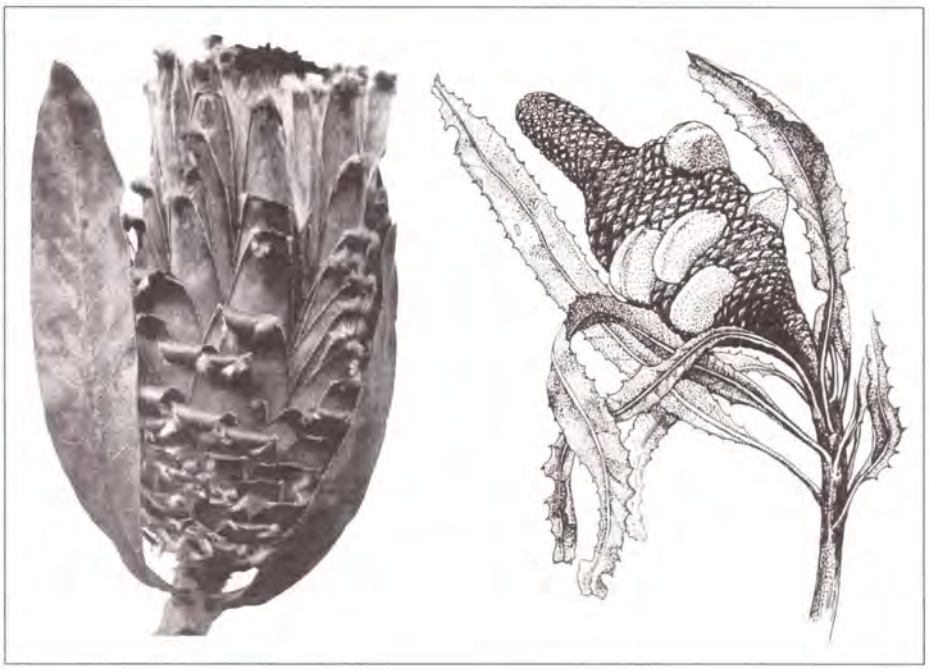

s listeny šídlovitými. Úzkými kožovitými listy, až 15 cm dlouhými, hluboce zubatými, se vyznačuje *B. hookeriana*, b. Hookerova (tab. II, obr. 3). Přirozeně je rozšířena v západní Austrálii; bývá vysazována do větrolamů. Zajímavé však nejsou pouze kvetoucí banksie. Při suché vazbě je i neobyčejně působivá plodná b. Menziesova (*B. menziesii*), u níž na šišticovitém plodenství vynikají silně dřevnaté tobolky, jejichž oplodí rozruší pouze vysoké teploty (např. požáry). Květy mají mnoho nektaru, takže slouží jako potrava pro ptáky a malé vačnatce.

Dále se používají suchá květenství druhů r. *Leucospermum*. Tyto dřeviny pocházející z jižní Afriky mají nápadné, četné a do plochy rozšířené listeny pod květenstvím. Nejznámější druhy jsou např. *L. plumosum* (tab. II, obr. 2), *L. reflexum* nebo *L. lineare*. Jsou blízce příbuzné leukadendronům (*Leucadendron*); v suchém stavu bývá v prodeji *L. decorum*. Též druhy r. *Hakea* se objevují při dekoracích, a to buď *H. laurina* či *H. suaveolens*; mají silné větve a zdřevnatělé tobolky otvírající se 2 chlopněmi; k dispozici jsou však hakeje velmi zřídka.

Velmi příjemnou vůni si ponechávají suché olistěné větvičky blahovičníků — r. *Eucalyptus*; bývají často vkládány mezi květy ostatních suchých rostlin. Téměř okrouhlé listy má *E. cinerea* (tab. II, obr. 5), blahovičník či eukalyptus popelavý, s výraznou stříbřitě šedou barvou, která se však někdy záměrně přebarvuje (např. na tmavě fialovou, zelenou atd.). Pro tvar listů bývá tento druh nazýván lidově „stříbrný dolar". V Austrálii je původní ve Walesu a Victorii. K ozdobným účelům se z eukalyptů využívají také tobolky, které jsou velmi pevné, dřevnaté, 3–8pouzdré, pukající na vrcholu skulinami; dávají se s jinými plody na misky, do košíčků, skleněných nádobek atd.

Rovněž do misek se vkládají nebo připevňují na drátěné stonky plody druhů r. *Brachychiton*. Vyobrazený druh (tab. I., obr. 1) *B. populneum* je stálezeleným australským stromem s charakteristickými listy s dlouze protáhlou špičkou; plodem jsou zdřevnatělé měchýřky, hnědě zbarvené, 5–7 cm dlouhé, za zralosti pukající v břišním švu a obnažující četná žlutá semena; vnitřní stěny měchýřků jsou porostlé drobnými chlupy, které na kůži způsobují svrbění.

Masivním dojmem působí hnědá dřevnatá plodenství přicházející do obchodu a v katalozích vedená jako *Platyspermum* (tab. I, obr. 2); s výhodou se používají při aranžování, protože jsou velmi pevná a nelámou se.

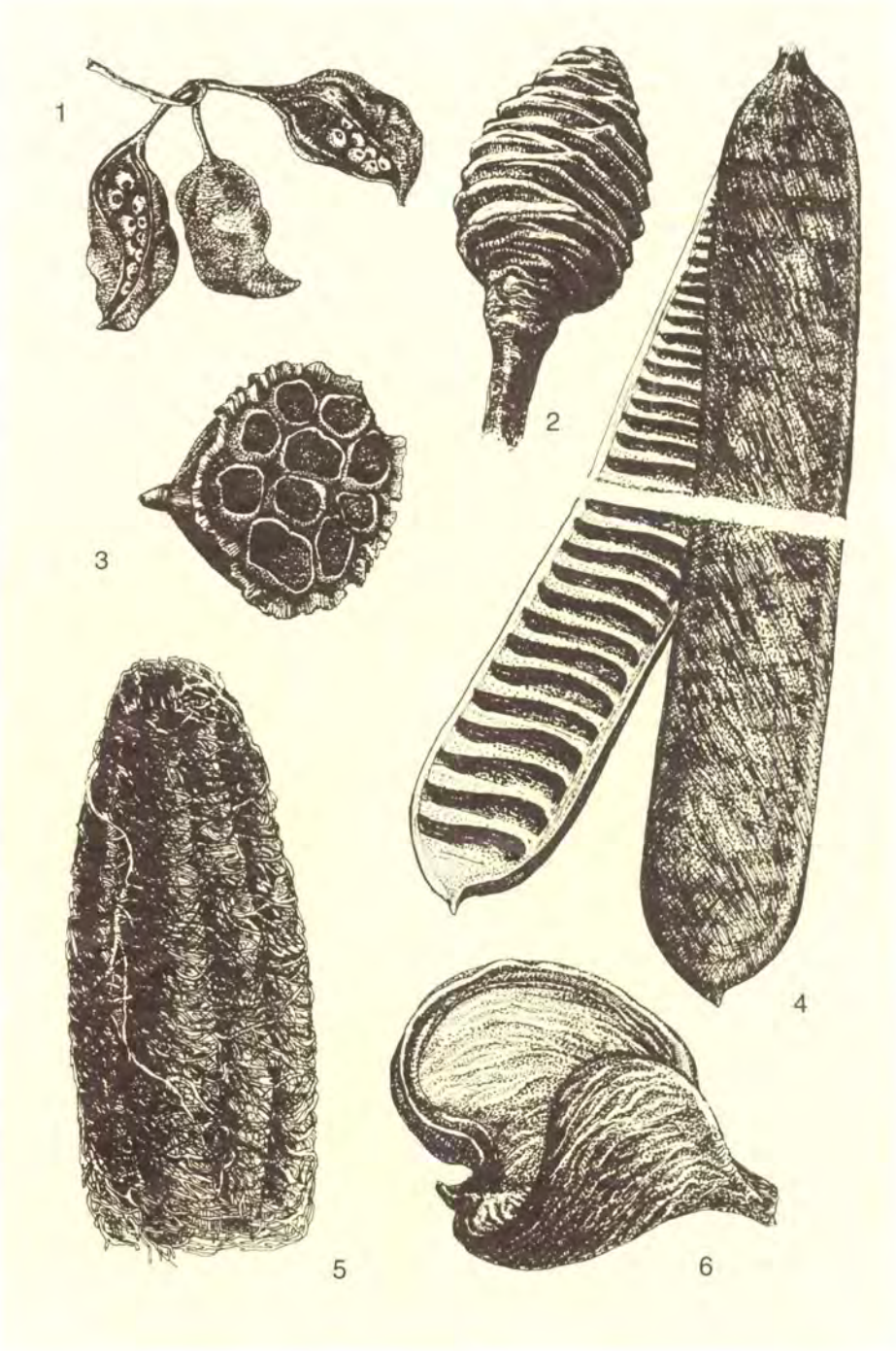

Tab. I: 1 — Brachychiton populneum, 2 — Platyspermum, 3 — Nelumbo nucifera, 4 — Delonix regia, 5 — Luffa cylindrica, 6 — Sterculia foetida

Ve sklenících, kde jsou bazény s vodními rostlinami, zpravidla nechybí lotos ořechonosný (*Nelumbo nucifera*) (tab. I, obr. 3) zajímavý štítnatými listy vyčnívajícími nad vodní hladinou a za plodu s čihovitým lůžkem květním, které je na vrcholu ploché, s jamkami, kde jsou uloženy jednotlivé pestíky, dozrávající v oříšky. Nakonec lůžko květní zdřevnatí a lze ho opět využít do různého aranžmá.

Až 50 cm dlouhými plody se vyznačuje druh *Delonix regia*, strom z čel. *Caesalpiniaceae*, domovem na Madagaskaru; typická je jeho deštníkovitá koruna a intenzivně červené květy, pro něž je nazýván „hořícím či plamenným stromem" (Flammenbaum, Flame-treee, Flaboyant). Ploché lusky jsou velmi tvrdé a zajímavější, použijí-li se k výzdobě již otevřené. Pak jsou patrné typické přepážky oddělující jednotlivá semena; ta jsou žlutavá a hnědavě skvrnitá. V plodu jich bývá 30 - 40. Dlouhé lusky se nejlépe uplatňují v nějakém nástěnném aranžmá (tab. I, obr. 4).

V našich obchodech se opět stala běžnou lufa válcovitá (*Luffa cylindrica*); tato rostlina pocházející z afrických a asijských tropů se často pěstuje i v jižní Evropě. Plody připomínající okurky mají velmi pevná lýková vlákna, která po vypreparování dávají válcovité útvary (tab. I, obr. 5), až 30 cm dlouhé, používané k dekoracím v původním přirozeném stavu nebo různě zbarvené. Připevňují se na drátky a aranžují s jinými suchými rostlinami. Jinak se lufy používá k výrobě různých masážních žínek nebo vložek do bot; spleť vláken je neobyčejně lehká, pružná a pevná. I z tropické čel. lejnicovitých (*Sterculiaceae*) se využívají k dekoračním účelům plody. Tak např. *Sterculia foetida* má za zralosti silně zdřevnatělé hnědé měchýřky, cca 8 cm dlouhé (tab. I, obr. 6). Zpravidla se opět drátky přidělávají na umělé stonky, takže se dají použít do kytic.

Jistě za upozornění stojí vraneček šupinatý (*Selaginella lepidophylla*). Tento druh suchých oblastí Kalifornie a Mexika má velmi krátký stonek, z něhož vyrůstají husté růžice tenkých větví porostlých drobnými šupinovitými listy. Za sucha se růžice klubíčkovitě svinují a za vlhka se opět rozvinují. Tyto mechanické hygroskopické pohyby jsou rostliny schopny provádět i po několika letech od utržení. K rozevření stačí pouze několik minut a talířek s vodou. V obchodech se tento druh prodává pod označením „růže z Jericha".

Dlouhé pojednání by si zasloužily trávy, které jsou neodmyslitelnou součástí aranžování. Avšak čel. *Poaceae*, právě tak jako i jiným rostlinám, které se suché využívají a u nás se běžně pěstují (*Statice, Limonium, Anaphalis, Helichrysum, Helipterum, Ammobium* atd.) bude věnován samostatný článek. Nyní pouze přiblížíme velmi nápadnou a z používaných trav největší — kortadérii pampovou (*Cortaderia selloana;* viz 4. str. obálky). Je to vytrvalý druh, mohutně trsnatý, s listy až 1,5 m dlouhými, úzkými, na okrajích ostrými. Koncem léta se tvoří až 60 cm dlouhé laty, které jsou jakoby načechrané, stříbřitě lesklé. Samičí květenství (kortadérie je dvoudomou rostlinou) jsou ozdobnější. Používají se přirozeně zbarvené (jsou nejhezčí), ale mnohdy je zájem i o pestře nabarvené, modré, zelené i červené. V současnosti se pěstování této trávy u nás rozšířilo i mezi soukromými pěstiteli. Avšak většinou je nutné rostliny na podzim přikrýt slámou nebo senem a na to dřevěným poklopem. Množství nádherných exemplářů kortadérie je možno vidět v Brně v Botanické zahradě a arboretu při Zemědělské univerzitě.

Síť speciálních prodejen se suchými rostlinami se rozrůstá a lze si některé z uvedených druhů jednoduše opatřit. Vlastní uspořádání podle svého vkusu jistě potěší. Je pouze nutné dodržovat některé zásady, jako např. nevystavovat suchý materiál přímému slunci, aby nedošlo k nadměrnému blednutí, neponechávat jej zbytečně ve vlhku nebo neustále přenášet (rostliny jsou křehké). Ani suché aranžmá nemá nekonečnou trvanlivost. Proto se musíme smířit s tím, že po určité době bude vhodnější dekoraci vyměnit za novou.

Za zapůjčení rostlin k ilustrování a za umožnění vybrat si rostliny přímo ve skladu upřímně děkujeme firmě BOHEMIASEED dovážející mj. i sušené exotické druhy rostlin.
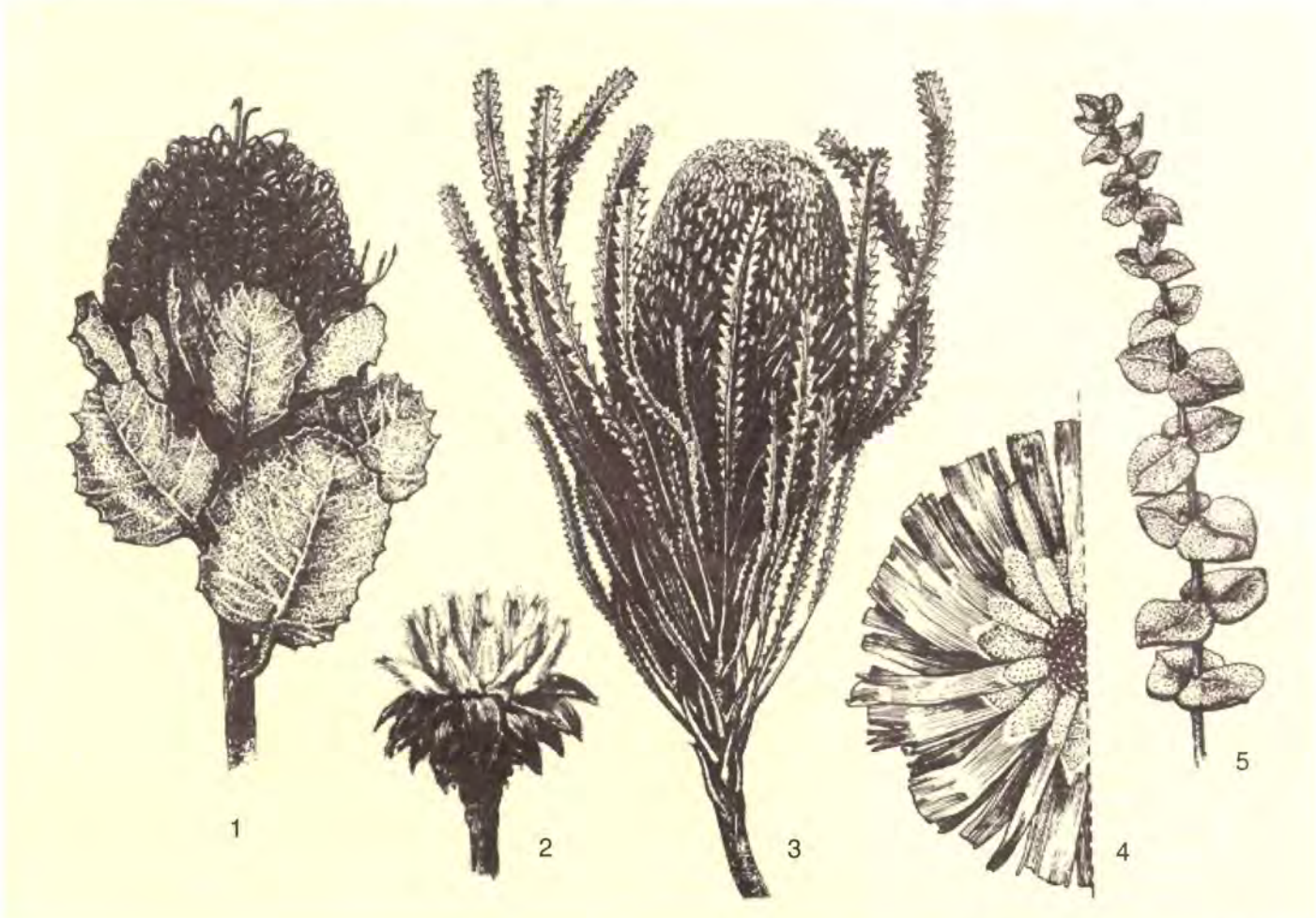
Tab. II: 1 — Banksia coccinea, 2 — Leucospermum plumosum, 3 — Banksia hookeriana, 4 — Protea sp., báze květenství, 5 — Eucalyptus cinerea **Originály E. Burianové**